

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Tvende ethisk-religieuse Smaa-Afhandlinger

Citation: Kierkegaard, Søren: "Tvende ethisk-religieuse Smaa-Afhandlinger", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 11*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2006 , s. 1. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter:
<https://tekster.kb.dk/text/sks-tsa-txt-shoot-id444855c3-42d8-4631-a24b-f24fc1eef53b.pdf> (tilgået 10. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 11

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

Om Forskjellen mellem et Genie og en Apostel

1847

Hvad er det den vildfarende¹ Exegese og Speculation har gjort for at forvirre det Christelige, eller hvorved har den forvirret det Christelige? Ganske kort og kategorisk nøiagtigt Følgende: den har rykket det Paradox-Religieuses Sphære tilbage i det Æsthetiske og derved vundet, at enhver christelig Terminus, som ved at blive i sin Sphære, er kvalitativ Kategorie, nu, i en reduceret Tilstand, kan gjøre Tjeneste som et aandrigt Udtryk, der betyder saadan Allehaande. Naar nu det Paradox-Religieuses Sphære afskaffes eller tilbageforklares i det Æsthetiske, saa bliver en Apostel hverken meer eller mindre end et Genie, og saa god Nat Christendom. Aandrigthed og Aand, Aabenbaring og Oprindelighed, Kaldelse af Gud og Genialitet, en Apostel og et Genie: alt dette kommer da til at løbe saa omtrent ud paa Et og det Samme.

1. Vildfarelsen er forøvrigt ikke blot Heterodoxiens men ogsaa Hyper-Orthodoxiens og overhovedet Tankeløshedens.
(tilbage)

Saaledes har en vildfarende Videnskab forvirret Christendommen, og fra Videnskaben har Forvirringen igjen sneget sig ind i det religieuse Foredrag, saa man ikke sjældent hører Præster, der i al videnskabelig Troskyldighed bona fide prostituere Christendommen. De tale i høie Toner om Apostelen Pauli Aandrigthed, Dybsind, om hans skjønne Lignelser o. s. v. – lutter Æsthetik. Skal Paulus betragtes som Genie, saa seer det galt ud for ham; kun præstelig Uvidenhed kan falde paa æsthetisk at anprise ham, fordi den præstelige Uvidenhed ingen Maalestok har, men tænker som saa: naar man blot siger noget Godt om Paulus, saa er det godt. En saadan godmodig og velmenende Tankeløshed har sin Grund i, at den Vedkommende ikke er tugtet op ved den kvalitative Dialektik, der vilde lære ham, at en Apostel just ikke er tjent med, at der bliver sagt noget Godt om ham, naar det er galt, saa han bliver anerkjendt og beundret for at være, hvad der er det Ligegyldige og hvad han væsentligen ikke er, og derover glemmes, hvad han er. En saadan tankeløs Veltalenhed kunde lige saa godt falde paa at rose Paulus som Stilist og Sprogkunstner, eller endnu bedre, da det er bekjendt, at Paulus tillige drev et Haandværk, paastaae, at hans Arbejde som Teltmager skal have været saa fuldendt Mesterværk, at ingen Tapetmager, hverken før eller senere, har kunnet gjøre noget saa fuldendt – thi naar man blot siger noget Godt om Paulus, saa er Alting godt. Som Genie kan Paulus hverken udholde Sammenligning med Plato eller Shakspeare; som Forfatter af skjønne Lignelser kommer han temmelig langt ned; som Stilist er han et aldeles obscult Navn – og som Tapetmager: ja, det maa jeg sige, jeg veed ikke hvor høit han i denne Henseende kan komme. See, dum Alvorlighed gjør man altid rigtigst i at forvandle til Spøg, og saa kommer Alvoren, Alvoren: at Paulus er Apostel; og som Apostel har han igjen intet, slet intet Svogerskab hverken med Plato eller Shakspeare eller Stilister eller Tapetmagere, de ere alle (Plato lige saa fuldt som Shakspeare og som Tapetmager Hansen) uden nogen Sammenligning med ham.

Et Genie og en Apostel er det kvalitative Forskjellige, ere Bestemmelser, som høre hjemme hver i sin kvalitative Sphære: **Immanentsens og Transcendentsens: 1) Geniet kan derfor vel have noget Nyt at bringe, men dette forsvinder igjen i Slægtens almindelige Assimilation, ligesom Differentien »Genie« forsvinder, saasnaart man tænker Evigheden; Apostelen har paradokt noget Nyt at bringe, hvis Nyhed, netop fordi den er væsentlig paradox og ikke en Anticipation i Forhold til Slægtens Udvikling, bliver bestandigt, ligesom en Apostel bliver i al Evighed en Apostel, og ingen Evighedens Immanents sætter ham væsentligen paa lige Linie med alle Mennesker, da han er væsentligen paradox forskjellig. 2) Geniet er hvad han er ved sig selv α : ved det han er i sig selv; en Apostel er hvad han er ved sin guddommelige Myndighed. 3) Geniet har kun immanent Teleologie; Apostelen er absolut paradoks teleologisk stillet.**

1. Al Tænken aander i Immanentsen, hvorimod det Paradoxe og Troen danner en kvalitativ Sphære for sig. Immanent er, i Forholdet mellem Menneske og Menneske **qua** Menneske, enhver Differentis et for den væsentlige og evige Tænkning Forsvindende, et Moment, der momentant vel har sin Gyldighed, men væsentligen forsvinder i Evighedens væsentlige Lighed. Genie er, som Ordet selv siger (**ingenium**, det Medfødte, Primitivitet (**primus**), Originalitet (**origo**), Oprindelighed o. s. v.) Umiddelbarheden, Natur-Bestemmelsen, Geniet *fødes*. Allerede længe førend der kan være Tale om, hvorvidt Geniet nu vil henføre sin sjældne Begavethed til Gud eller ikke, er det Genie, og er Genie, selv om det ikke gjør det. Med Geniet kan der foregaae den Forandring, at det udvikler sig til at være hvad det $\alpha\tau\alpha$ $\delta\upsilon\nu\alpha\mu\upsilon$ er, at det kommer i bevidst Besiddelse af sig selv. Forsaavidt man for at betegne det Nye, et Genie kan have at bringe, bruger Udtrykket »Paradox«, bruges dette dog kun i uvæsentlig Forstand om det transitoriske Paradox, om Anticipationen, der fortætter sig til noget Paradoxt, hvilket dog igjen forsvinder. Et Genie kan i sin første Meddelen være paradox, men jo mere han kommer til sig selv, jo mere forsvinder det Paradoxe. Et Genie kan maaskee være et Aarhundrede forud for sin Tid og derfor staae som et Paradox, men tilsidst vil Slægten dog saaledes assimilere sig det eengang Paradoxe, saa det ikke mere er paradoxt. –

Anderledes med en Apostel. Ordet selv tyder paa Forskjellen. En Apostel fødes ikke; en Apostel er en

Mand, der af Gud kaldes og beskikkes, af ham sendes i Ærende. En Apostel udvikles ikke saaledes, at han successivt bliver hvad han $\kappa\alpha\tau\alpha$ $\delta\upsilon\nu\alpha\mu\upsilon\nu$ er. Thi forud for det at blive en Apostel gaaer ingen potentiel Mulighed; ethvert Menneske er væsentligen lige nær til at blive det. En Apostel kan aldrig saaledes komme til sig selv, at han bliver sig sit Apostel-Kald bevidst som Moment i sin egen Livs-Udvikling. Apostel-Kaldet er et paradox Faktum, som i første og sidste Øieblik af hans Liv staaer paradox udenfor hans personlige Identitet med sig selv som den Bestemte han er. En Mand er maaskee forlængst kommen til Skjels-Aar og Alder, da bliver han kaldet til Apostel. Han bliver ved dette Kald ikke et bedre Hoved, han faaer ikke mere Phantasie, ikke større Skarpsindighed o. s. v., ingenlunde, han bliver sig selv, men ved det paradoxe Faktum af Gud sendt i et bestemt Ærende. Ved dette paradoxe Faktum er Apostelen i al Evighed gjort paradox forskjellig fra alle andre Mennesker. Det Nye, han kan have at forkynde, er det væsentlige Paradoxe. Hvor længe det end bliver forkyndt i Verden, det bliver væsentligen lige Nyt, lige Paradoxt, ingen Immanents kan assimilere sig det. Apostelen forholdt sig jo ikke som det ved Naturbegavelse udmærkede Menneske, der var forud for sin Samtid, han var maaskee hvad vi kalde et eenfoldigt Menneske, men ved et paradox Faktum blev han kaldet til at forkynde dette Nye. Selv om Tænkningen vilde mene at kunne assimilere sig Læren: Maaden, paa hvilken Læren kom ind i Verden, kan den ikke assimilere sig; thi det væsentlige Paradox er netop Protesten mod Immanentsen. Men Maaden, paa hvilken en saadan Lære kom ind i Verden, er netop det qualitative Afgjørende, hvad kun ved Svig eller Tankeløshed kan oversees.

2. Et Genie vurderes reent æsthetisk efter hvad dets Indhold, dets Vægtfylde befindes at være; en Apostel er hvad han er ved at have guddommelig Myndighed. *Den guddommelige Myndighed er det qualitative Afgjørende.* Det er ikke ved æsthetisk eller filosofisk at vurdere Lærens Indhold, at jeg skal eller kan komme til det Resultat: ergo er Den, der har foredraget denne Lære, kaldet ved en Aabenbaring, ergo er han en Apostel. Forholdet er lige omvendt: den ved en Aabenbaring Kaldede, hvem en Lære betroes, argumenterer fra, at det er en Aabenbaring, fra, at han har Myndighed. Jeg skal ikke høre paa Paulus, fordi han er aandrig eller mageløs aandrig, men jeg skal bøje mig under Paulus, fordi han har guddommelig Myndighed; og i ethvert Tilfælde maa det blive Paulus's Ansvar, at han sørger for, at han frembringer dette Indtryk, hvad enten nu Nogen vil bøje sig under hans Myndighed eller ikke. Paulus skal ikke beraabe sig paa sin Aandrigthed, thi saa er han en Nar; han skal ikke indlade sig paa en reen æsthetisk eller filosofisk Discussion af Lærens Indhold, thi saa er han Distract. Nei han skal beraabe sig paa sin guddommelige Myndighed og netop ved den, medens han villigt offerer sit Liv og Alt, *forhindre* alle næsvise æsthetiske og filosofiske Ligefremheder mod Lærens Indhold og Form. Paulus skal ikke anbefale sig og sin Lære ved Hjælp af de skjønne Billeder, omvendt skulde han vel sige til den Enkelte: »hvad enten nu Lignelsen er skjøn eller den er luslidt og afdanket, det er ligemeget, Du skal betænke, at Det jeg siger er mig betroet ved en Aabenbaring, saa det er Gud selv eller den Herre Jesus Christus der taler, og Du skal ikke formastelig indlade Dig paa at kritisere Formen. Jeg kan ikke, jeg tør ikke tvinge Dig til at lyde, men jeg gjør Dig, gennem Din Samvittigheds Forhold til Gud, evigt ansvarlig for Dit Forhold til denne Lære derved, at jeg har forkyndt den som mig aabenbaret og altsaa forkyndt den med guddommelig Myndighed.«

Myndigheden er det kvalitativt Afgjørende. Eller er der ikke, endog blot indenfor det menneskelige Livs Relativitet, om den end immanent forsvinder, en Forskjel mellem et Kongebud og en Digters eller en Tænkens Ord? Og hvilken er Forskjellen, uden den, at Kongebudet har Myndighed, og derfor forbyder al æsthetisk og kritisk Næsvished med Hensyn til Form og Indhold. Digteren, Tænkeren derimod har, end ikke indenfor denne Relativitet, nogen Myndighed, hans Udsagn vurderes reent æsthetisk eller filosofisk ved at vurdere Indhold og Form. Men hvad er det vel der fra Grunden har forvirret det Christelige, uden det, at man først i Tvivlen saa noget nær er bleven uvis, om der er en Gud til, og saa, at man i Oprørskhed mod alle Autoriteter har glemt hvad Myndighed er, og dens Dialektik. En Konge er saaledes sandselig til, at man sandseligt kan forvise sig derom, og gjøres det fornødent, kan dog maaskee Kongen ret sandseligt forvise En om, at han er til. Men saaledes er Gud ikke til. Dette har Tvivlen benyttet til at bringe Gud paa lige Linie med alle dem, som ingen Myndighed har, paa lige Linie med Genier, Digtere og Tænkere, hvis Udsagn slet og ret blot vurderes æsthetisk eller filosofisk; og dersom det saa er godt sagt, saa er Manden Genie – og dersom det saa er ualmindelig godt sagt, saa, saa er det Gud, der har sagt det!!!

Paa den Maade practiseres Gud egentligen udenfor. Hvad skal han gjøre? Standser Gud et Menneske paa hans Vei, kalder ham ved en Aabenbaring, og sender ham udrustet med guddommelig Myndighed til de øvrige Mennesker: da sige disse til ham: fra hvem er Du? Han svarer: fra Gud. Men see, Gud kan nu ikke paa en saadan sandselig Maade hjælpe sin Udsending, som en Konge kan det, der giver ham Soldater eller Politie-Betjente med, eller hans Ring, eller hans Haandskrift som Alle kjende, kort Gud kan ikke være Menneskene til Tjeneste med at skaffe dem en sandselig Vished for, at en Apostel er en Apostel – dette vilde ogsaa være Nonsens. Selv Miraklet, hvis Apostelen har denne Gave, giver ingen sandselig Vished; thi Miraklet er Troens Gjenstand. Og desuden er det da Nonsens at faae *sandselig* Vished om, at en Apostel er en Apostel (den paradoxe Bestemmelse af et Aands Forhold), ligesom det er Nonsens at faae *sandselig* Vished om, at Gud er til, da jo Gud er *Aand*. Altsaa Apostelen siger, at han er fra Gud. De Andre svare: ja saa, saa lad os see, om Din Læres Indhold er guddommelig, thi saa ville vi antage den, samt at den er Dig aabenbaret. Paa den Maade er baade Gud og Apostelen narret. Den Kaldedes guddommelige Myndighed skulde netop være det sikke Værn, der betryggede Læren og holdt den paa det Guddommeliges majestætiske Afstand fra Næsvisheder, istedetderfor maa Lærens Indhold og Form lade sig recensere og

oversnøfle – for at man ad den Vei kan komme til det Resultat, om det nu var en Aabenbaring eller ikke; og imidlertid maa formodentligen Apostelen og Gud vente i Porten eller hos Portneren, indtil Sagen bliver afgjort af de Vise paa 1ste Sahl. Den Kaldede skulde efter Guds Bestemmelse bruge sin guddommelige Myndighed til at jage alle Næsvise bort, der ikke vil lystre men raisonnere; og istedet derfor faae Menneskene i en Fart Apostelen forvandlet til en Examinand, der saadan kommer tiltorvs med en ny Lære.

Hvad er da Myndighed? Er Myndighed Lærens Dybsind, dens Fortrinlighed, dens Aandrigthed? Ingenlunde. Dersom Myndighed saaledes blot skulde betegne, i en anden Potens eller redupliceret, at Læren er dybsindig: saa er der netop ingen Myndighed; thi hvis da en Lærende heelt og fuldt ved Forstaaelsen tilegnede sig denne Lære, saa blev der jo ingen Forskjel tilbage mellem Læreren og den Lærende. Myndighed er derimod Noget, som bliver uforandret, som man ikke kan erhverve ved paa det fuldeste at have forstaaet Læren. *Myndighed er en specifik Qvalitet, der træder til andetstedsfra og netop kvalitativt gjør sig gjældende, naar Udsagnets eller Gjerningens Indhold æsthetisk er sat i Indifferents.* Lad os tage et Exempel, saa simpelt som muligt, hvor dog Forholdet viser sig. Naar Den, der har Myndigheden til at sige det, siger til et Menneske: gaa! og naar Den, der ikke har Myndigheden, siger: gaa! saa er jo Udsagnet (gaa!) og dets Indhold identisk, æsthetisk vurderet er det om man saa vil lige godt sagt, men Myndigheden gjør Forskjellen. Dersom Myndigheden ikke er det Andet (το ετερον), dersom den paa nogen Maade blot skulde betegne en Potenseren indenfor Identiteten, saa er der netop ingen Myndighed. Dersom saaledes en Lærer er sig begejstret bevidst, at han selv eksisterende udtrykker og har udtrykt, med Opoffrelse af Alt, den Lære han forkynder: saa kan denne Bevidsthed vel give ham en vis og en fast Aand, men den giver ham ikke Myndighed. Hans Liv som Beviis for Lærens Rigtighed er ikke det Andet (το ετερον) men er en simpel Fordobelse. Det at han lever efter Læren beviser ikke, at den er rigtig; men fordi han er selv overbeviist om Lærens Rigtighed, derfor lever han efter den. Derimod, hvad enten en Politie-Officiant f. Ex. er en Slyngel, eller han er en retskaffen Mand, saasntart han er i Function, har han Myndighed.

For nærmere at belyse dette for den paradox-religieuse Sphære saa vigtige Begreb: Myndighed, skal jeg forfølge Myndighedens Dialektik. *I Immanentsens Sphære lader Myndigheden sig slet ikke tænke, eller den lader sig kun tænke som forsvindende*¹. Forsaavidt der da i de politiske, borgerlige, sociale, huslige, disciplinaire Forhold er Tale om Myndighed, eller Myndighed udøves, er Myndigheden dog kun et transitorisk Moment, et Forsvindende, der enten allerede i Timeligheden senere forsvinder, eller forsvinder, forsaavidt Timeligheden og Jordlivet selv er et transitorisk Moment, der forsvinder med alle dens Differentser. Til Grund for ethvert Forhold mellem Menneske og Menneske qua Menneske kan kun *tænkes* at ligge Forskjelligheden indenfor Immanentsens Identitet, det er, den væsentlige Lighed. Det ene Menneske kan ikke *tænkes* (saa hører al Tænkning op, som den ganske consequent gjør det i det Paradox-religieuses og Troens Sphære) ved en specifik Qvalitet at være forskjellig fra alle andre. Alle menneskelige Differentser mellem Menneske og Menneske qua Menneske forsvinde for Tænkningen som Momenter i Identitetens Totale og Qvalitet. I Momentet skal jeg være saa god at respektere og lystre Differentserne; men det er mig tilladt, religieust at opbygges ved den Vished, at i Evigheden forsvinde Differentserne, den der udmærker mig og den der nedtrykker mig. Som Undersaat skal jeg ære og lyde Kongen med udeelt Sjel, men det er mig tilladt religieust at opbygges ved den Tanke, at væsentligen er jeg Borger i Himlen, og at jeg, hvis jeg engang der træffer sammen med den afdøde Majestæt, da skal jeg ikke være forpligtet i undersaatlig Lydighed mod ham.

1. Maaskee gaaer det een og anden Læser her, som det gaaer mig, at jeg i Anledning af dette om »Myndighed«, kommer til at tænke paa Mag.Kierkegaards »opbyggelige Taler«, hvor det saa stærkt accentueres og fremhæves, ved ordret og hver eneste Gang i Forordet at blive gjentaget: »det er ikke *Prædikener*, fordi Forf. ikke har *Myndighed* til at prædike.« Myndighed er enten en apostolisk Kaldelses eller Ordinationens specifikke Qvalitet. At prædike er just at bruge Myndighed; og at dette er det at prædike, er just aldeles glemmt i vor Tid.
(tilbage)

Saaledes altsaa med Forholdet mellem Menneske og Menneske qua Menneske. *Men mellem Gud og Menneske er der en evig væsentlig kvalitativ Forskjel*, hvilken ingen uden en formastelig Tænkning kan lade forsvinde i den Blasphemie, at Gud og Menneske vel i Endelighedens transitoriske Moment differentiere sig, saa det bør sig Mennesket her i dette Liv at lyde og tilbede Gud, men i Evigheden skulde Forskjellen forsvinde i den væsentlige Lighed, saa Gud og Mennesket blev Ligemænd i Evigheden, ligesom Kongen og Kammertjeneren.

Mellem Gud og Menneske er og bliver der altsaa en evig, væsentlig kvalitativ Forskjel. *Det paradox-religieuse Forhold* (hvilket ganske rigtigt ikke lader sig tænke, men kun troe), *fremkommer da, naar Gud beskikker et enkelt Menneske til at have guddommelig Myndighed*, vel at mærke i Forhold til det ham af Gud Betroede. Den saaledes Kaldede forholder sig ikke i Forholdet: Menneske til Menneske qua Menneske; han forholder sig ikke i en quantitativ Different (som Genie, udmærket Begavet o. s. v.) til andre Mennesker.

Nei, han forholder sig paradox ved at have en specifik Qualitet, som ingen Immanents kan tilbagekalde i Evighedens Lighed; thi den er væsentlig paradox og *efter* Tænkningen (ikke *før*, foran Tænkningen) mod Tænkningen. Har en saadan Kaldet en Lære at bringe efter guddommelig Ordre, og et andet Menneske, lad os tænke det, af sig selv og ved sig selv udfandt det Samme: saa blive disse Tvende dog i al Evighed ikke lige; thi den første er ved sin paradox specifikke Qualitet (den guddommelige Myndighed) forskjellig fra ethvert andet Menneske, og fra den immanent til Grund for alle andre menneskelige Differentser liggende Bestemmelse af den væsentlige Lighed. Bestemmelsen »en Apostel« hører hjemme i Transcendentsens Sphære, den paradox-religieuse Sphære, som, ganske consequent, ogsaa har et kvalitativt forskjelligt Udtryk for andre Menneskers Forhold til en Apostel: de forholde sig nemlig troende til ham, medens al Tænkning ligger og er og aander i Immanentsen. Men Troen er ikke en transitorisk Bestemmelse, saalidet som Apostelens paradoxe Qualification var et Transitorisk.

I Forholdet mellem Menneske og Menneske qua Menneske var der altsaa ingen *bestaaende* eller *bestandig* Myndigheds Different *tænklig*, den var et Forsvindende. Lader os imidlertid et Øieblik dvæle ved nogle Exempler paa saadanne saakaldte og i Timelighedens Vilkaar sande Myndigheds-Forhold mellem Menneske og Menneske qua Menneske, for derved at blive opmærksom paa den væsentlige Betragtning af Myndigheden. En Konge antages jo at have Myndighed. Hvoraf kommer det nu, at man endog støder sig over, at en Konge er aandrig, Kunstner o. s. v.? Det kommer dog vel deraf, at man hos ham væsentligen accentuerer den kongelige Myndighed, og i Sammenligning med denne finder almindeligere Bestemmelser af menneskelig Different at være et Forsvindende, et Uvæsentligt, et forstyrrende Tilfældigt. Et Regjerings-Collegium antages at have Myndighed i sin bestemte Kreds. Hvoraf kommer det nu, at man vilde stødes, hvis et saadant Collegium i sine Decreter f. Ex. var virkelig aandrig, vittig, dybsindig? Fordi man ganske rigtigt kvalitativt accentuerer Myndigheden. At spørge om en Konge er Genie – for i saa Fald at ville lyde ham, er i Grunden Majestæts-Forbrydelse; thi i Spørgsmaalet er indeholdt en Tvivl i Retning af Underkastelse under Myndighed. At ville lyde et Collegium, dersom det kan sige Vittigheder, er i Grunden at gjøre Nar af Collegiet. At ære sin Fader, fordi han er et udmærket Hoved, er Impietet.

Dog, som sagt, i Forholdet mellem Menneske og Menneske qua Menneske er Myndigheden, om den end er, et Forsvindende, og Evigheden afskaffer al jordisk Myndighed. Men nu i Transcendentsens Sphære. Lad os tage Exemplet saa simpelt, men netop derfor ogsaa saa iøjnefaldende som muligt. Naar Christus siger: »der er et evigt Liv;« og naar theologisk Candidat Petersen siger »der er et evigt Liv«: saa sige de Begge det Samme, der er ikke i det første Udsagn indeholdt mere Deduction, Udvikling, Dybsind, Tankefyldte end i det sidste; begge Udsagnene ere, æsthetisk vurderede, lige gode. Og dog er der vel en evig kvalitativ Forskjel! Christus er, som Gud-Mennesket, i Besiddelse af den specifikke Myndigheds Qualitet, hvilken ingen Evighed kan mediere, eller lægge Christus paa lige Linie med den væsentlige menneskelige Ligelighed. Christus lærte derfor med Myndighed. At spørge om Christus er dybsindig, er Blasphemie, og er Forsøg paa underfundigt (det være nu bevidst eller ubevidst) at tilintetgjøre Ham; thi i Spørgsmaalet er indeholdt en Tvivl i Retning af Hans Myndighed, og gjort et Forsøg paa i næsviis *Ligefremhed* at ville vurdere og censurere Ham, som var Han til Examen og skulde overhøres, istedetfor at Han er den, hvem al Magt er given i Himlen og paa Jorden.

Dog sjeldent, saare sjeldent hører eller læser man nuomstunder et religieust Foredrag, der er ganske correct. De bedre af dem fuske dog gjerne en Smule i, hvad man kunde kalde det ubevidste eller det velmeente Oprør, idet de forsvare og hævde det Christelige af yderste Kraft – i feile Kategorier. Lad mig tage et Exempel, det første det bedste. Jeg tager det helst af en Tydsker, saa veed jeg da, at Ingen, ikke den Dummeste og ikke den Arrigste, kan falde paa, at jeg skriver dette om en Sag, der i mine Tanker er uendelig vigtig, – for at sigte til een eller anden Geistlig. Biskop *Sailer*¹ prædiker i en Homilie paa femte Søndag i Fasten over Texten Joh. VIII. 47–51. Han vælger disse to Vers: »Wer von Gott ist, der höret Gottes Wort, og, Wer mein Wort hält, der siehet den Tod nicht; og siger derpaa: es sind in diesen Worten des Herrn drei große Räthsel gelöset, mit denen sich die Menschen von jeher den Kopf so oder anders zerbrochen haben.« Der har vi det. Det Ord: Räthsel, og især drei große Räthsel, og saa i næste Sætning, mit denen die Menschen *den Kopf sich zerbrochen* haben, fører strax Tanken hen til det Dybsindige i intellectuel Forstand, det Grundende, det Grublende, det Speculerende. Men hvorledes kan dog vel et simpelt apodictisk Udsagn være dybsindigt? et apodictisk Udsagn, der kun er hvad det er derved, at Den og Den har sagt det; et Udsagn, der slet ikke vil forstaaes eller udgrundes, men blot troes. Hvorledes kan et Menneske falde paa, at en Gaade skulde være løst, i Retning af det grublende og grundende Dybsindige, ved et ligefremt Udsagn, ved et Assertum? Spørgsmaalet er jo: er der et evigt Liv? Svaret er: der er et evigt Liv. Hvor i al Verden stikker nu det Dybsindige? Dersom Christus ikke er Den, som har sagt det, og dersom Christus ikke er Den, han har sagt sig at være, saa maa jo, hvis Udsagnet i sig selv er dybsindigt, det Dybsindige alligevel være at finde. Lad os tage Hr. theologisk Candidat Petersen, der jo ogsaa siger: der er et evigt Liv. Hvo i al Verden vilde det dog vel falde paa at beskyldte ham for Dybsindighed paa Grund af et ligefremt Udsagn? Det Afgjørende ligger saaledes ikke i Udsagnet, men i at det er Christus der har sagt det; men det Confunderende er, at man ligesom for at lokke Menneskene til at troe, taler noget om det Dybsindige og det Dybsindige. En christelig Præst maa, hvis han vil tale correct, ganske simpelt sige »vi har Christi Ord for, at der er et evigt Liv: dermed er den Ting afgjort. Her er ikke Tale hverken om Hovedbrud eller Speculation, men om, at det er Christus, der, ikke i Egenskab af Dybsindig, men med sin guddommelige Myndighed har sagt det.« Lad os gaae videre, lad os antage, at En troer, at der er et evigt Liv, fordi Christus har sagt det, saa gaaer han jo netop

troende uden om al det Dybsindige og det Grublende og Grundende, »hvormed man bryder sit Hoved«. Derimod lad os tage En, der dybsindigt vil bryde sit Hoved med det Spørgsmaal om Udødeligheden: mon han ikke vil have Ret i at benegte, at det ligefremme Udsagn er et dybsindigt Svar paa Spørgsmaalet? Det Plato siger om Udødeligheden er virkelig dybsindigt, vundet ved en dyb Grunden; men stakkels Plato har heller ingen Myndighed.

1. cfr. *Evangelisches aus Joh. Michael Sailers religiösen Schriften*, v.Dr.A. Gebauer. Stuttgart 1846. Pag. 34. 35.
(tilbage)

Sagen er imidlertid denne. Tvivlen og Vantroen, der gjør Troen forfængelig, har blandt Andet ogsaa gjort Menneskene generede ved at lyde, ved at bøie sig under Myndighed. Denne Oprørskhed sniger sig ind selv i de Bedres Tankegang, dem maaskee ubevidst, og saa begynder alt dette Forskruede, som i Grunden er Forræderie, om det Dybe og det Dybe, og det Vidunderlig-deilige, som man kan skimte o. s. v. Skulde man derfor med eet bestemt Prædikat betegne det christelig-religieuse Foredrag, som det nu høres og læses, da maatte man sige, det er *affectedet*. Naar man ellers taler om en Præsts Affectation, tænker man maaskee paa, at han pynter og sminker sig, eller at han sødligt smægter med Stemmen, eller at han norsk snurrer paa R og rynker Brynet, eller at han anstrænger sig i Kraftstillinger og i Opvækkelsens Spring o. s. v. Dog alt Sligt er mindre vigtigt, om det end altid var ønskeligt, at det ikke var. Men det Fordærvelige er, naar Prædike-Foredragets Tankegang er affectedet, naar dets Rettroenhed naaes ved at lægge Accenten paa et reent forkeert Sted, naar det i Grunden opfordrer til at troe paa Christus, prædiker Troen paa Ham paa Grund af Det, som slet ikke kan blive Troens Gjenstand. Dersom en Søn vilde sige »jeg lyder min Fader, ikke fordi han er min Fader, men fordi han er Genie, eller fordi hans Befalinger altid ere dybsindige og aandrige«: saa er denne sønlige Lydighed affectedet. Sønnen accentuerer noget reent Forkeert, accentuerer det Aandrige, det Dybsindige ved en *Befaling*, medens en Befaling netop er ligegyldig mod denne Bestemmelse. Sønnen vil lyde i Kraft af Faderens Dybsindighed og Aandrighed; og i Kraft deraf kan han netop ikke lyde ham, thi hans kritiske Forhold i Retning af, om nu Befalingen er dybsindig og aandrig, underminerer Lydigheden. Og saaledes er det ogsaa Affectation, naar der er saa megen Tale om at tilegne sig Christendommen og troe Christus, formedelst Lærens Dybsindighed og Dybsindighed. Man tilegner sig Rettroenheden ved at accentuere noget aldeles Forkeert. Den hele moderne Spekulation er derfor affectedet ved at have afskaffet *Lydigheden* paa den ene Side og *Myndigheden* paa den anden Side, og ved saa desuagtet at ville være rettroende. En Præst, der er aldeles correct i sit Foredrag, maa tale saaledes, idet han anfører et Ord af Christus: »Dette Ord er af Den, hvem, ifølge hans eget Udsagn, al Magt er given i Himlen og paa Jorden. Du maa nu, m. T., overveie med Dig selv, om Du vil bøie Dig under denne Myndighed eller ikke, antage og troe Ordet eller ikke. Men vil Du det ikke, da gaae for Gud i Himlens Skyld ikke hen og antag Ordet, fordi det er aandrigt eller dybsindigt, eller vidunderlig-deiligt, thi dette er Gudsbespottelse, det er at ville criticere Gud.« Saasnaart nemlig Myndighedens, den specifik-paradoxe Myndigheds Dominant er sat i, saa er alle Forhold kvalitativt forandrede, saa er den Art Tilegnelse, som ellers er tilladelig og ønskelig, en Brøde og Formastelighed.

Men hvorledes kan nu Apostelen bevise, at han har Myndigheden? Kunde han *sandseligt* bevise det, saa var han netop ingen Apostel. Han har intet andet Beviis end sit eget Udsagn. Og saaledes maa det netop være; thi ellers kom jo den Troende i et ligefremt Forhold til ham, ikke i et paradox. I de transitoriske Forhold af Myndighed mellem Menneske og Menneske qua Menneske vil Myndigheden i Regelen være sandselig kjendelig paa Magten. En Apostel har intet andet Beviis end sit eget Udsagn, og i det Høieste sin Villighed til med Glæde at ville lide Alt for dette Udsagns Skyld. Hans Tale vil i den Henseende være kort »jeg er kaldet af Gud; gjører I nu ved mig, hvad I vil, hudfletter mig, forfølger mig, men mitsidste Ord bliver mit første: jeg er kaldet af Gud; og jeg gjør Eder evigt ansvarlige for hvad I gjøre mod mig.« Dersom det i Virkeligheden var saa, lad os tænke det, at en Apostel havde i verdslig Forstand Magten, havde stor Indflydelse og mægtige Forbindelser, ved hvilke Kræfter man seirer over Menneskenes Meninger og Domme, – dersom han da brugte den, havde han **eo ipso** forspildt sin Sag. Ved at bruge Magten bestemte han nemlig sin Stræben i væsentlig Identitet med de andre Menneskers, og dog er en Apostel kun hvad han er ved sin paradoxe Heterogenitet, ved at have guddommelig Myndighed, hvilken han absolut uforandret kan have, selv om han, som Paulus siger, af Menneskene ikke agtes mere værd end det Snavs, hvorpaa de træde.

3. *Geniet har kun immanent Teleologie; Apostelen er paradox teleologisk stillet.*

Dersom ellers noget Menneske kan siges at være absolut teleologisk stillet, saa er det en Apostel. Den ham meddeelte Lære er ikke en Opgave, der er givet ham at grunde over, den er ikke givet ham for hans egen Skyld, han er tvertimod i Ærende og har at forkynde Læren og at bruge Myndigheden. Saa lidet som Den, der bliver sendt i Byen med et Brev, har med Brevets Indhold at gjøre, men kun med at overbringe det; saa lidet som Ministeren, der sendes til et fremmed Hof, har noget Ansvar for Budskabets Indhold, men kun at besørge det rigtigt: saaledes har en Apostel hovedsageligen ene og alene at være tro i Tjenesten, hvilken er at rygte sit Ærende. Deri ligger væsentligen en Apostels opoffrende Liv, selv om han aldrig blev forfulgt, deri, »at han selv fattig kun har at gjøre Andre rige«, at han aldrig tør give sig Tid eller Ro eller Sorgløshed til i gode Dage, **i otium** at beriges ved Det, ved hvis Forkyndelse han beriger Andre. Han er, aandelig forstaaet,

som den travle Husmoder, der neppe faaer Tid til selv at spise, for at lave Maden til de mange Munde. Og om han, idet han begyndte, turde haabe et langt Liv, hans Liv vil dog indtil det Sidste blive uforandret, thi der vil altid være Nye og Nye at forkynde Læren. Skjøndt en Aabenbaring er det paradoxe Faktum, som overgaaer Menneskets Forstand, kan man dog nok forstaae saa meget, hvad ogsaa overalt har viist sig: at et Menneske kaldes ved en Aabenbaring til at gaae ud i Verden, til at forkynde Ordet, til at handle og lide, til det uafbrudte virksomme Liv som Herrens Sendebud. At derimod et Menneske ved en Aabenbaring skulde kaldes til at sidde hen i uskiftet Bo, i et virksomt literairt **far niente**, til at være momentant aandrig og derpaa Samler og Udgiver af sin Aandrigheds Uvisse: er noget nær en blasphemisk Tanke.

Anderledes med et Genie; det har kun immanent Teleologie, det udvikler sig selv, og idet det udvikler sig selv, projekterer denne dets Selv-Udvikling sig som dets Virken. Det faaer da nok Betydning, maaskee endog stor Betydning, men det er ikke sig selv teleologisk stillet i Forhold til Verden og Andre. Et Genie lever i sig selv; og det kan humoristisk leve i en tilbagetrukken Selvtilfredshed uden derfor at tage sin Begavethed forfængeligt, naar det blot, uden Hensyn til om Andre have Gavn deraf eller ikke, med Alvor og Flid udvikler sig selv, følgende sin egen Genius. Geniet er derfor ingenlunde uvirksomt, det arbejder maaskee i sig selv mere end ti Forretningsmænd, det præsterer maaskee saare Meget, men hver dets Præstation har intet τέλος udenfor. Dette er paa engang Geniets Humanitet og dets Stolthed: Humaniteten ligger i, at det ikke bestemmer sig teleologisk i Forhold til noget andet Menneske, som var der Nogen, der trængte til det; Stoltheden ligger i, at det immanent forholder sig til sig selv. Det er beskedent af Nattergalen, at den ikke fordrer, at Nogen skal høre paa den; men det er ogsaa stolt af Nattergalen, at den slet ikke vil være vidende om, hvorvidt Nogen hører paa den eller ikke. Geniets Dialektik vil især være til Anstød i vor Tid, hvor Mængden, Massen, Publikum og andre saadanne Abstraktioner intendere at vende op og ned paa Alt. Det høistærede Publikum, den herskesyge Mængde vil, at Geniet skal udtrykke, at han er til for dens eller for deres Skyld; det høistærede Publikum, den herskesyge Mængde seer blot den ene Side af Geniets Dialektik, støder an paa Stoltheden, og mærker ikke, at dette Samme ogsaa er Ydmygheden og Beskedenheden. Det høistærede Publikum, den herskesyge Mængde vilde derfor ogsaa tage en Apostels Existents forfængeligt. Thi vel er det sandt, at han absolut er til for Andres Skyld, udsendes for Andres Skyld; men det er ikke Mængden og ikke Menneskene og ikke det høistærede Publikum, og ikke engang det høistærede dannede Publikum, der er hans Herre eller hans Herrer – det er Gud; og Apostelen er Den, der har *guddommelig Myndighed* til at befale baade Mængden og Publikum.

Geniets humoristiske Selvtilfredshed er Eenheden af beskeden Resignation i Verden og stolt Opløftelse over Verden, er Eenheden af at være en unyttig Overflødighed og en kostelig Prydelse. Er Geniet en Kunstner, da frembringer han sit Kunstværk, men hverken han eller hans Kunstværk har noget τέλος udenfor. Eller det er en Forfatter, der tilintetgjør ethvert teleologisk Forhold til en Omverden og bestemmer sig humoristisk som Lyriker. Det Lyriske har ganske rigtigt intet τέλος uden for sig; om En skriver en Pagina Lyrik eller Folianter Lyrik, det gjør hverken fra eller til med Hensyn til at bestemme hans Virksomheds Retning. Den lyriske Forfatter bryder sig kun om Frembringelsen, nyder Frembringelsens Glæde, maaskee ofte gennem Smerte og Anstrengelse; men han har intet med Andre at skaffe, han skriver ikke *for at*, for at oplyse Menneskene, for at hjælpe dem paa rette Vei, for at sætte Noget igjennem, kort han skriver ikke: *for at*. Og saaledes med ethvert Genie. Intet Genie har et »for at«; Apostelen har *absolut paradox* et »for at«.